

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

19. března 2013(*)

„Kasační opravné prostředky – Státní podpory – Finanční opatření ve prospěch France Télécom – Projekt akcionářské půjčky – Veřejná prohlášení vlády francouzské vlády – Rozhodnutí prohlašující podporu neslučitelnou se společným trhem a nenařizující její navrácení – Pojem ‚státní podpora‘ – Pojem ‚hospodářská výhoda‘ – Pojem ‚závazek poskytnutí státních prostředků‘ “

Ve spojených věcech C-399/10 P a C-401/10 P,

jejichž předmětem jsou dva kasační opravné prostředky na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podané dne 4. a 3. srpna 2010,

Bouygues SA, se sídlem v Paříži (Francie),

Bouygues Télécom SA, se sídlem v Boulogne-Billancourt (Francie),

zastoupené C. Baldonem, J. Blouet-Gaillardem, J. Vogelem, F. Sureauem a D. Theophilem, avocats,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelky),

příjemci dalšími účastnicemi řízení jsou:

Evropská komise, zastoupená C. Giolitem, D. Grespanem a S. Thomasem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

Francouzská republika, zastoupená G. de Berguesem a J. Gstalterm, jako zmocněnci,

žalobkyně v prvním stupni,

podporovaná

Spolkovou republikou Německo, zastoupenou T. Henzem a J. Möllem, jako zmocněnci, ve spolupráci s U. Soltézem, Rechtsanwalt,

vedlejší účastníci v řízení o kasačním opravném prostředku,

France Télécom SA, se sídlem v Paříži, původně zastoupenou S. Hautbourgem, S. Quessonem a L. Olza Morenem, avocats, poté S. Hautbourgem a S. Quessonem, avocats,

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom), se sídlem v Paříži,

žalobkyněmi v prvním stupni,

a

Evropská komise, zastoupená C. Giolitem, D. Grespanem a S. Thomasem, jako zmocněnci, s

adresou pro účely doručování v Lucemburku,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

příjemců dalšími účastnicemi řízení jsou:

Francouzská republika, zastoupená G. de Berguesem a J. Gstalterm, jako zmocněnci,

žalobkyně v prvním stupni,

podporovaná

Spolkovou republikou Německo, zastoupená T. Henzem a J. Möllem, jako zmocněnci, ve spolupráci s U. Soltészem, Rechtsanwalt,

vedlejší účastníci v řízení o kasačním opravném prostředku,

Bouygues SA, se sídlem v Paříži,

Bouygues Télécom SA, se sídlem v Boulogne-Billancourt,

zastoupenými C. Baldonem, J. Blouet-Gaillardem, J. Vogelem, F. Sureauem a D. Theophilem, avocats,

France Télécom SA, se sídlem v Paříži, původně zastoupenou S. Hautbourgem, S. Quessonem a L. Olza Morenem, avocats, poté S. Hautbourgem a S. Quessonem, avocats,

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom), se sídlem v Paříži,

žalobkyněmi v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, A. Tizzano, M. Ilešič, J. Malenovský, předsedové senátů, U. Lõhmus, E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Arabadžev (zpravodaj), J.-J. Kasel a M. Safjan, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13. března 2012,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 28. března 2012,

vydává tento

Rozsudek

1 Svými kasačními opravnými prostředky se společnosti Bouygues SA a Bouygues Télécom SA (dále jen společně „Společnosti Bouygues“) na jedné straně a Evropská komise na straně druhé domáhají zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 21. května 2010, Francie v. Komise (T-425/04, T-444/04, T-450/04 a T-456/04, Sb. rozh. s. II-2099, dále jen „napadený rozsudek“), jímž Tribunál jednak zrušil články 1 rozhodnutí Komise 2006/621/ES ze dne 2. srpna

2004 o státní podpoře, kterou Francie poskytla společnosti France Télécom (Úř. v. st. 2006, L 257, s. 11, dále jen „sporné rozhodnutí“), a jednak shledal, že není namístě rozhodnout o návrzích na zrušení článku 2 tohoto rozhodnutí.

Skutečnosti předcházející sporu

Obecné souvislosti věci

2 Společnost France Télécom SA (dále jen „FT“), provozovatel a poskytovatelem sítě a telekomunikačních služeb, byla vytvořena v roce 1991 ve formě veřejnoprávní právnické osoby a od 31. prosince 1996 má status akciové společnosti. Od října 1997 je FT kótována na burze. V roce 2002 dosahovala účást francouzského státu na kapitálu FT výše 56,45 %, zbytek kapitálu byl držěn veřejností (32,25 %), samosprávou (8,26 %) a zaměstnanci podniku (3,04 %).

3 V prvním čtvrtletí roku 2002 zveřejnil FT svou účetní závěrku za rok 2001, která vykazovala čistý dluh 63,5 miliard eur a ztrátu 8,3 miliard eur.

4 Během období od března do června 2002 ratingové agentury Moody's a Standard & Poor's (dále jen „S & P“) snížily „rating“ FT i jeho výhled na negativní. Zejména dne 24. června 2002 Moody's srazila rating krátkodobých a dlouhodobých dobropisů FT na poslední stupeň kategorie jistá investice („investment grade“). Současně se silně propadl i kurz akcií FT.

5 S ohledem na finanční situaci FT francouzský ministr hospodářství, financí a průmyslu v rozhovoru zveřejněném v deníku Les Echos ze dne 12. července 2002 v podstatě prohlásil (dále jen „prohlášení ze dne 12. července 2002“), že kdyby FT měla vykazovat finanční problémy, přijal by francouzský stát rozhodnutí nezbytná k tomu, aby byly překonány.

6 K témuž datu S & P snížila rating dlouhodobých dobropisů FT na poslední stupeň kategorie jistá investice a uvedla, že tento stupeň byl zachován pouze díky zprávám francouzského státu o FT.

7 Dne 12. září 2002 oznámily francouzské orgány, že přijaly odstoupení představenstva a generálního ředitele FT (PPG).

8 Dne 13. září 2002 zveřejnil FT svou půlroční účetní závěrku, která potvrzovala, že k 30. červnu 2002 byly vlastní konsolidované finanční prostředky FT negativní ve výši 440 milionů eur a že její čistý dluh dosahoval 69,69 miliard eur, z čehož 48,9 miliard eur představoval obligační dluh se splatností v průběhu let 2003 až 2005.

9 V tiskové zprávě o finanční situaci FT ze dne 13. září 2002 francouzské orgány oznámily, že francouzský stát přispěje k posílení kapitálu FT a přijme, bude-li to nezbytné, opatření umožňující uchránit FT před všemi finančními problémy.

10 Téhož dne agentura Moody's vzhledem k potvrzení závazku francouzského státu na podporu FT změnila výhled dluhu FT z negativního na stabilní.

11 Dne 2. října 2002 byl jmenován nový PPG FT. Tisková zpráva oznamující toto jmenování potvrzovala prohlášení obsažené v tiskové zprávě ze dne 13. září 2002 uvedené v bodě 9 tohoto rozsudku.

12 Dne 4. prosince 2002 byl během zasedání správní rady FT novým vedením FT předložen akční plán „Ambition France Télécom 2005“ (dále jen „plán Ambition 2005“), jehož cílem bylo hlavně vylepšení rozvahy FT posílením jeho vlastního kapitálu na 15 miliard eur.

13 Předložení plánu Ambition 2005 bylo provázeno tiskovou zprávou ministra hospodářství, financí a průmyslu ze dne 4. prosince 2002 (dále jen „oznámení ze dne 4. prosince 2002“), která zní následovně:

„[M]inistr hospodářství potvrzuje podporu akčního plánu, schváleného správní radou [FT] dne 4. prosince [2002], [francouzským] státem. 1) Skupina [FT] vytváří soudržný průmyslový celek, jehož výkonnost je pozoruhodná. Avšak [FT] musí dnes řešit nevyrovnané finanční strukturu, potřebu kapitálu a střednědobému refinancování. Tato situace vyplývá z neúspěchu minulých investic, špatně vedených a prováděných na úrovni finanční „bubliny“ a obecně z obrátu trhu směrem dolů. Nemožnost pro [FT] financovat svůj rozvoj jinak než zadlužením tuto situaci zhoršila. 2) [Francouzský] stát jako většinový vlastník požádal nové vedení, aby opětovně zavedlo finanční rovnováhu [FT] s celkovým zachováním integrity skupiny [...] 3) Vzhledem k akčnímu plánu vypracovanému vedoucími pracovníky a perspektivám návratu k investicím se bude [francouzský] stát podílet na posílení vlastního kapitálu ve výši 15 miliard eur v poměru svého kapitálového podílu, tedy investicí 9 miliard eur. [Francouzský] stát jako akcionář také zamýšlí jednat jako obezřetný investor. [FT] musí stanovit zásady a přesný časový plán posílení tohoto kapitálu. [Francouzská] vláda vyžaduje, aby tato operace probíhala s co nejvyšším přihlednutím k situaci jednotlivých akcionářů a zaměstnanců [FT] vlastních akcie. Aby byla podniku dána možnost zahájit tržní operaci v nejpříhodnějším okamžiku, je [francouzský] stát připraven vyplatit svůj podíl k posílení vlastního kapitálu předem prostřednictvím prozatímní akcionářské půjčky, ohodnocené podle tržních podmínek, poskytnuté [FT]. 4) Na Entreprise de recherches et d'activités pétrolières (ERAP) Podnik pro výzkum a ropné činnosti], veřejnou průmyslovou a obchodní instituci, bude převeden celý podíl [francouzského] státu [ve FT]. ERAP se zadluží na finančních trzích, aby financoval podíl [francouzského] státu při posilování vlastního kapitálu [FT].“

14 Dne 11. a 12. prosince 2002 zahájil FT dvě po sobě jdoucí emise obligací na celkovou částku 2,9 miliardy eur.

15 Dne 17. prosince 2002 S & P upřesnila, že od července 2002 byla podpora francouzského státu jedním z klíčových faktorů pro zachování známky FT v kategorii jistých investic a že jeho oznámení vztahující se k akcionářské půjčce a závazek ušástnit se poměrně ke svému podílu na operaci rekapitalizace ve výši 15 miliard eur potvrdily tuto podporu.

16 Dne 20. prosince 2002 ERAP předal FT parafovaný a podepsaný návrh smlouvy o akcionářské půjčce (dále jen „návrh akcionářské půjčky“). Posledně uvedený tento návrh smlouvy o akcionářské půjčce nepodepsal a návrh akcionářské půjčky nebyl nikdy realizován.

17 Dne 15. ledna 2003 uskutečnil FT půjčky prostřednictvím emise obligací na celkovou částku 5,5 miliard eur. Tyto obligace půjčky nebyly zajištěny státní zástavou nebo zárukou. Dne 10. února 2003 obnovil FT část syndikovaného úvěru, která se stávala splatnou, ve výši 15 miliard eur.

18 Dne 4. března 2003 byla zahájena operace posílení vlastního kapitálu předpokládaná plánem Ambition 2005. Dne 24. března 2003 zvýšil FT kapitál o 15 miliard eur. Francouzský stát se na této operaci podílel 9 miliardami eur v poměru svého kapitálového podílu ve FT. Tato operace byla ukončena dne 11. dubna 2003.

19 FT uzavřel hospodářský rok 2002 se ztrátou přibližně 21 miliard eur a tímto finančním dluhem téměř 68 miliard eur. Výsledky hospodářského roku 2002 zveřejněné FT dne 5. března 2003 ukazují zvýšení obrátu o 8,4 %, provozního výsledku před odpisy o 21,1 % a provozního výsledku o 30,9 %. Dne 14. dubna 2003 vlastnil francouzský stát 58,9 % kapitálu FT, z toho 28,6 % prostřednictvím ERAP.

Správní řízení a sporné rozhodnutí

20 Francouzská republika dne 4. prosince 2002 oznámila Komisi finanční opatření stanovená plánem Ambition 2005, včetně návrhu akcionářské půjčky.

21 Dne 22. ledna 2003 společnosti Bouygues, dvě společnosti založené podle francouzského práva, z nichž společnost Bouygues Télécom SA působí na francouzském trhu telefonních služeb provozovaných v rámci mobilních sítí, podaly Komisi stížnost týkající se zejména dvou podpor, které údajně francouzský stát poskytl FT jednak ve veřejných prohlášeních učiněných francouzskými orgány ve prospěch FT od července 2002 (dále jen „prohlášení od července 2002“), jednak oznámením ze dne 4. prosince 2002 nabídky akcionářské půjčky ve výši 9 miliard eur.

22 Dne 12. března 2003 bylo rozhodnutí Komise o zahájení formálního vyšetřovacího řízení podle čl. 88 odst. 2 ES zejména ohledně finančních opatření uplatněných francouzským státem na podporu FT (dále jen „rozhodnutí zahájit formální vyšetřovací řízení“) zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* (Ú. v. st. C 57, s. 5).

23 Dne 3. srpna 2004 Komise oznámila francouzským orgánům sporné rozhodnutí. Článek 1 tohoto rozhodnutí stanoví, že „[v] kontextu prohlášení vydaných od [měsíce] července 2002 [...] představuje akcionářská půjčka, kterou v prosinci 2002 poskytla [Francouzská republika] FT v podobě půjčky ve výši 9 miliard eur, státní podporu neslučitelnou se společným trhem.“ Podle článku 2 tohoto rozhodnutí „[v]rácení podpory uvedené v článku 1 není nutno požadovat“.

24 V sedmáctém a dvacátém šestém bodu odvodnění tohoto rozhodnutí Komise konstatovala, že od června 2002 byla finanční situace FT charakterizována vážnými strukturálními problémy a vykazovala nevyváženou účetní rozvahu. Z třetího sedmého bodu odvodnění téhož rozhodnutí vyplývá, že ke dni prohlášení ze dne 12. července 2002 se ratingové agentury S & P a Moody's chystaly snížit hodnocení dluhu FT na úroveň spekulativní obligace („junk bond“).

25 V třináctém devátém bodu odvodnění sporného rozhodnutí tak měla Komise za to, že se FT v červenci 2002 potýkal s krizí důvěry, u níž hrozilo, že zabrání zamýšlenému refinancování a vyvolá rizika pro jeho likviditu v roce 2003. Zejména v 210. a 222. bodu odvodnění tohoto rozhodnutí uvedla, že s ohledem na tiskové zprávy francouzských úřadů z 13. září 2002 a 2. října 2002 ratingové agentury Moody's a S & P změnily své posouzení týkající se správy dluhu FT a zmínily zvýšení tržní důvěry.

26 V 185. až 187. bodu odvodnění sporného rozhodnutí Komise shledala, že opatření přijatým v prosinci 2002, jež byla oznámena, předcházela zejména prohlášení od července 2002, a měla za to, že tato prohlášení měla dopad na vnímání situace FT v měsíci prosinci 2002 trhy a hospodářskými subjekty. Shledala, že uvedená prohlášení a oznámená opatření mohla být tudíž zkoumána jako celek.

27 V 188. a 189. a 203. až 219. bodu odvodnění sporného rozhodnutí Komise uvedla, že podle ní prohlášení ze dne 12. července 2002 jistě mělo vliv na trhy a poskytlo FT hospodářskou výhodu. Nicméně na základě svého rozboru řady právních argumentů usoudila, že nemá dostatečné důkazy k prokázání, že toto prohlášení bylo schopno vést alespoň potenciálně k

použití státních prostředků.

28 Naopak v 194. až 196. bodě odvodnění tohoto rozhodnutí měla Komise za to, že návrh akcionářské pětiky poskytl FT výhodu a nesl s sebou potenciální použití státních prostředků. Tento návrh totiž FT umožnil navýšit jeho finanční prostředky a uklidnit trh ohledně jeho schopnosti splnit splatné závazky. Dále byly vytvořeny dodatečné náklady potenciálně zatěžující státní prostředky zprvu tím, že byla oznámena možnost akcionářské pětiky s podmínkami jejího poskytnutí, zadruhé tím, že byl na trhu vyvolán dojem, že tato pětika byla skutečně poskytnuta, a zatřetí tím, že byl návrh akcionářské pětiky zaslán.

29 V 197. až 201. bodě odvodnění uvedeného rozhodnutí měla Komise rovněž za to, že v konkurenčním odvětví telekomunikací výhody, jako byly ty, z nichž měla prospěch FT, narušují nebo mohou narušit zvláště citlivým způsobem hospodářskou soutěž a mohou ovlivnit obchod mezi členskými státy.

30 V 203. až 256. bodě odvodnění sporného rozhodnutí Komise shledala, že s ohledem na dopad, který měla prohlášení učiněná od července 2002 na trh, nespĺují oznámená opatření ani kritérium obezpečeného soukromého investora v tržním hospodářství ani kritéria podpor na záchranu a restrukturalizaci podniků v nesnázích. Dospěla proto k závěru, že uvedená opatření představují státní podporu neslučitelnou se společným trhem.

31 Komise se nicméně domnívala, že dopad této podpory nebylo možné přesně posoudit a celkový rozbor prvků uvedené podpory jiných než návrhu akcionářské pětiky z hlediska jejich souladu s pravidly státních podpor byl nový, a v 257. až 264. bodě odvodnění tohoto rozhodnutí usoudila, že její vrácení odporuje právu na obhajobu a zásadě ochrany legitimního očekávání.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

32 Svými žalobami se Francouzská republika, FT a společnosti Bouygues u Tribunálu domáhaly zrušení sporného rozhodnutí a společnost Association française des opérateurs de réseaux a services de télécommunications (AFORS Télécom) žádala zrušení tohoto rozhodnutí.

33 Na podporu svého návrhu na zrušení článku 1 sporného rozhodnutí vznesly Francouzská republika a FT zejména dva žalobní důvody vycházející z nesprávného právního posouzení při použití pojmu „státní podpora“ ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES na oznámená opatření a třetí žalobní důvod vycházející ze zjevně nesprávného posouzení obsahu nebo údajného vlivu prohlášení od července 2002.

34 Na podporu svého návrhu na zrušení článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002, ať už jednotlivě nebo společně, jako státní podpory, společnosti Bouygues uplatnily první žalobní důvod, vycházející z porušení čl. 87 odst. 1 ES, a druhý žalobní důvod, vycházející z rozporuplnosti a nedostatečnosti odvodnění, které jsou v rozporu s článkem 253 ES.

35 V napadeném rozsudku zkoumal Tribunál uvedené žalobní důvody společně v rozsahu, v němž se týkaly pojmu „státní podpora“.

36 V bodech 126 až 133 uvedeného rozsudku Tribunál zejména odmítl argumentaci Komise, podle níž je návrh společností Bouygues na zrušení článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory, nepřipustný pro nedostatek právního zájmu na podání žaloby, neboť poslední uvedené zpochybňovaly výlučně odvodnění sporného rozhodnutí a ze závěru, že prohlášení učiněná od

řervence 2002 rovněž představovala státní podpory, by jim neplynuly žádné další výhody.

37 K věci samé v bodě 215 napadeného rozsudku uvedl, že k tomu, aby bylo opatření kvalifikováno jako státní podpora ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, musí zejména zahrnovat výhodu, která může mít různé formy, vyplývající přímo nebo nepřímo ze státních prostředků.

38 V bodě 262 uvedeného rozsudku Tribunál uvedl, že existuje požadavek spojitosti mezi zjištěnou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků, kdy uvedená výhoda musí úzce souviset s odpovídajícím závazkem zatěžujícím státní rozpočet nebo se vznikem, na základě právně závazných závazků, které přijal stát, dostatečně konkrétního hospodářského rizika pro tento rozpočet.

39 V bodě 231 napadeného rozsudku Tribunál vymezil pojem výhody tak, že tento pojem předpokládá, že důsledkem zásahu státu musí být zlepšení hospodářského nebo finančního postavení příjemce.

40 V projednávaném případě Tribunál v bodě 259 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise prokázala, že ve svém celku prohlášení učiněná od řervence 2002 včetně oznámení ze dne 4. prosince 2002 obsahovala poskytnutí výhody FT ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES.

41 Naopak v bodě 257 uvedeného rozsudku Tribunál shledal, že Komise neprokázala existenci dodatečné a individuální výhody plynoucí z návrhu akcionářské půjčky, jehož odeslání dne 20. prosince 2002 nebylo zřejmé, neboť prohlášení učiněná od řervence 2002, a zejména oznámení ze dne 4. prosince 2002 FT otevřela možnost refinancovat dluhy ve výši 9 miliard eur za podmínek, které v tom případě evládaly na trhu s obligacemi.

42 Následně se Tribunál věnoval otázce, zda výhoda označená Komisí plynula ze státních prostředků.

43 V tomto ohledu měl Tribunál v bodech 269 až 289 napadeného rozsudku zejména za to, že prohlášení učiněná od řervence 2002 nelze srovnávat se zárukou nebo je vykládat tak, že vystavují prostředky francouzského státu riziku, které je možno považovat za převod státních prostředků, a zamítl návrh společnosti Bouygues na zrušení článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od řervence 2002 jako státní podpory.

44 O oznámení ze dne 4. prosince 2002 měl Tribunál v bodě 293 napadeného rozsudku za to, že ani Komise ani společnost Bouygues netvrdily, že toto oznámení samo o sobě obsahuje dostatečně přesný, pevný a nepodmíněný závazek umožňující dospět k závěru o existenci převodu státních prostředků ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES. Navíc Tribunál v bodech 294 až 298 uvedeného rozsudku usoudil, že Komise neprokázala, že oznámení ze dne 4. prosince 2002 obsahovalo převod státních prostředků.

45 Stran návrhu akcionářské půjčky Tribunál v bodě 299 shledal, že tím spíše nemůže dospět k závěru o existenci převodu státních prostředků souvisejícího s touto výhodou, že Komise dostatečně neprokázala výhodu z ní vyplývající.

46 V bodech 302 až 309 napadeného rozsudku Tribunál následně zkoumal, zda mohla nicméně Komise na základě celkového zkoumání prohlášení učiněných od řervence 2002 společně s oznámením ze dne 4. prosince 2002 a návrhem akcionářské půjčky dospět k závěru o existenci ekonomického zvýhodnění pocházejícího ze státních prostředků.

47 V tomto ohledu v bodě 304 uvedeného rozsudku shledal, že aťkoliv prohlášení učiněná od

řervence 2002 neobsahovala ořekávání zvláštní finanřní podpory, jaká byla konkretizována v prosinci 2002, oznámení ze dne 4. prosince 2002 představovalo důležitě pøerušení sledu událostí, které vedly k refinancování FT.

48 Dále Tribunál v bodě 309 napadeného rozsudku usoudil, že aťkoli byla Komise oprávněna zohlednit všechny události, které předcházely oznámení ze dne 4. prosince 2002, aby mohla charakterizovat výhodu plynoucí z obnovení důvěry finanřních trhů a ze zlepšení podmínek refinancování FT, nemá tato výhoda za následek odpovídající snížení státního rozpočtu nebo dostatečnou konkrétní hospodářské riziko výdajů zatěžujících tento rozpočet. Tato výhoda je zvláště odlišná od výhody, kterou může zahrnovat návrh akcionářské půjčky [...] a kterou [sporné] rozhodnutí dostatečnou neprokázalo.

49 Tribunál proto v bodě 310 napadeného rozsudku dospěl k závěru, že Komise nesprávně vyložila pojem státní podpory ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES tím, že se domnívala, že návrh akcionářské půjčky, v kontextu prohlášení učiněných učiněná od řervence 2002, obsahoval poskytnutí výhody ve prospěch FT vyplývající z pøevodu státních prostředků, a zrušil článek 1 sporného rozhodnutí.

Řízení před Soudním dvorem

50 Podáním došlým kanceláři Soudního dvora dne 20. prosince 2010 podala Spolková republika Německo návrh na vstup do řízení ve věcech C-399/10 P a C-401/10 P jako vedlejší účastnice na podporu návrhových žádání Francouzské republiky.

51 Usneseními předsedy Soudního dvora ze dne 28. února 2011 bylo Spolkové republice Německo povoleno vedlejší účastenství ve věcech C-399/10 P a C-401/10 P.

52 Usnesením ze dne 8. září 2011 tyto dvě věci spojil pro účely ústní části řízení a rozsudku.

Návrhová žádání účastnic řízení

53 Společnosti Bouygues navrhují, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek;
- rozhodl ve věci samé a zrušil článek 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž neoznačil za státní podpory prohlášení učiněná od řervence 2002, a článek 2 tohoto rozhodnutí v rozsahu, v němž neuložil Francouzské republice požadovat po FT vrácení zjištěné podpory;
- podpůrně v případě že by usoudil, že spor nedovoluje rozhodnout ve věci, vrátil věc zpět k rozhodnutí Tribunálu a
- uložil Komisi, FT, Francouzské republice a Spolkové republice Německo náhradu nákladů řízení.

54 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž jím bylo rozhodnuto, že se zrušuje článek 1 sporného rozhodnutí, a v němž jí bylo uloženo, aby nesla své vlastní náklady řízení, jakož i ty vynaložené Francouzskou republikou a FT;
- vrátit věc Tribunálu k novému posouzení a

– rozhodl, že o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto později.

55 FT navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zamítl kasační opravné prostředky;

– pokud se tak nestane, vrátil věci Tribunálu;

– pokud zruší napadený rozsudek a nevrátí věci Tribunálu, plně nebo částečně vyhoví jejím návrhovým žádáním vzneseným v prvním stupni a

– uložil společně s Bouygues a Komisi náhradu nákladů řízení.

56 Francouzská republika navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zamítl kasační opravné prostředky;

– pokud se tak nestane, vrátil věci Tribunálu;

– pokud odmítne vrátit věci Tribunálu, plně nebo částečně vyhoví jejím návrhovým žádáním vzneseným v prvním stupni a

– uložil společně s Bouygues a Komisi náhradu nákladů řízení.

57 Spolková republika Německo vstupuje do řízení jako vedlejší účastnice na podporu návrhových žádání Francouzské republiky a navrhuje, aby Soudní dvůr uložil společně s Bouygues a Komisi mimo jiné náhradu jí vynaložených nákladů.

Ke kasačním opravným prostředkům

58 Společnosti Bouygues na podporu svého kasačního opravného prostředku uvádějí dva důvody.

59 V tomto ohledu je třeba připomenout, že společnosti Bouygues jednak podaly k Tribunálu žalobu na neplatnost článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory, a na neplatnost článku 2 tohoto rozhodnutí (věc T-450/04), jednak vstoupily jako vedlejší účastnice do řízení o žalobě FT na neplatnost téhož rozhodnutí (věc T-444/04) na podporu návrhových žádání Komise.

60 Napadeným rozsudkem Tribunál nejprve prohlásil návrh společností Bouygues na zrušení článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory, (věc T-450/04) za přípustný, avšak neopodstatněný, dále prohlásil za přípustný a opodstatněný návrh FT na zrušení v plném rozsahu článku 1 uvedeného rozhodnutí (věc T-444/04) a konečně rozhodl, že za těchto podmínek již není namístě mimo jiné rozhodovat o návrhu společností Bouygues na zrušení článku 2 téhož rozhodnutí.

61 První důvod kasačního opravného prostředku společností Bouygues se tudíž vztahuje k posouzení Tribunálu ve věci T-450/04 a vychází z pochybení, jichž se Tribunál dopustil, když odmítl jejich argumentaci, podle níž se Komise dopustila nesprávného právního posouzení, když nekvalifikovala prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory.

62 Druhý důvod kasačního opravného prostředku se vztahuje k posouzení Tribunálu ve věci T-444/04 a vychází z nesprávných právních posouzení, jichž se Tribunál dopustil, když zrušil sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž kvalifikuje jako státní podpory oznámení ze dne 4. prosince 2002 a

návrh akcionářské společnosti. Tento důvod kasačního opravného prostředku se dělí na dvě části, z nichž první spočívá v nesprávném právním posouzení týkajícím se nezbytné spojitosti mezi poskytnutou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků a druhá v nesprávném právním posouzení otázky, zda návrh akcionářské společnosti poskytl FT výhodu.

63 Komise uplatňuje na podporu svého kasačního opravného prostředku tři důvody, přičemž první spočívá ve vnitřně rozporném odvodnění napadeného rozsudku.

64 Druhý důvod kasačního opravného prostředku vychází z nesprávných právních posouzení, jichž se Tribunál dopustil, když zrušil sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž kvalifikuje oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrh akcionářské společnosti jako státní podporu. Tento důvod kasačního opravného prostředku se dělí na čtyři části, z nichž první spočívá v nesprávném právním posouzení týkajícím se nezbytné spojitosti mezi poskytnutou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků, druhá v nesprávném právním posouzení týkajícím se závazku poskytnutí státních prostředků na základě oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrhu akcionářské společnosti posuzovaných společností, třetí v nesprávném právním posouzení týkajícím se zkoumání výhody ve prospěch FT vyplývající z nezohlednění uplatnění Komisí kritéria omezitelného soukromého investora a čtvrtá v nerespektování prostoru pro uvážení, jež má Komise k dispozici, když provádí složité ekonomické rozbory.

65 Třetí důvod kasačního opravného prostředku spočívá v nesprávném výkladu a zkrácení sporného rozhodnutí.

66 Zaprvé je třeba zabývat se prvním důvodem kasačního opravného prostředku společností Bouygues týkajícím se kvalifikování prohlášení učiněných od července 2002 jako státních podpor a zadruhé společností první částí druhého důvodu kasačního opravného prostředku společností Bouygues a první částí druhého důvodu kasačního opravného prostředku Komise vycházejících z nesprávných právních posouzení týkajících se kvalifikování oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrhu akcionářské společnosti posuzovaných společností jako státní podpory.

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku společností Bouygues, týkajícímu se kvalifikování prohlášení učiněných od července 2002 jako státních podpor

67 První důvod kasačního opravného prostředku společností Bouygues vychází z příliš restriktivního výkladu pojmu „státní podpora“, zkrácení francouzského práva a nesprávné právní kvalifikace skutkových okolností, jichž se Tribunál údajně dopustil, když odmítl jejich argumentaci, podle níž se Komise dopustila nesprávného právního posouzení, když odmítla kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory.

68 V tomto ohledu je třeba připomenout, že se společnosti Bouygues ve věci T-450/04 domáhaly zejména zrušení článku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž nepřímo odmítá jejich argumentaci rozvinutou jak v jejich stížnosti podané u Komise dne 22. ledna 2003, tak v průběhu správního řízení, podle níž prohlášení učiněná od července 2002 představují sama o sobě státní podporu.

69 V bodech 36 až 43 tohoto rozsudku bylo uvedeno a z bodů 133 a 325 napadeného rozsudku vyplývá, že Tribunál tento návrh prohlásil za přípustný, avšak neopodstatněný.

70 V tomto ohledu musí být v první řadě konstatováno, že zejména z podrobného popisu uvedených opatření, jež je obsažen v bodech 39 až 57 odvodnění rozhodnutí o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, vyplývá, že se toto rozhodnutí týká výlučně oznámených opatření, a že tedy Komise uvedeným rozhodnutím nevyzvala zúčastněné strany, aby předložily připomínky k otázce, zda prohlášení učiněná od července 2002 sama o sobě představují státní

podporu.

71 Podle čl. 4 odst. 4, čl. 6 odst. 1 a čl. 13 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [88 ES] (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339), se takovéto rozhodnutí a takováto výzva vyžadují jak k určení předmětu správního řízení, tak k zajištění co možná nejúplnější informovanosti Komise.

72 Ze skutečnosti, že Komise nepřijala žádné doplňující rozhodnutí, jímž by byl předmět správního řízení, v němž bylo vydáno sporné rozhodnutí, rozšířen na otázku, zda prohlášení učiněná od července 2002 sama o sobě představovala státní podporu, tak vyplývá, že tento orgán rozhodnutím o zahájení formálního vyšetřovacího řízení nevyhovl této části stížnosti společnosti Bouygues, která u něj byla podána dne 22. ledna 2003.

73 Dále z 185. bodu odvodněného sporného rozhodnutí vyplývá, že se jeho předmět týká akcionářské příjmy, jež byla oznámena Komisi, a že jsou prohlášení učiněná od července 2002 zohledněna pouze v míře, v níž jsou objektivně relevantní pro posouzení uvedené příjmy. Komise se tak uvedenými prohlášeními zabývala pouze do té míry, do jaké tvoří kontext posledně uvedených opatření.

74 Komise navíc v 188., 189., 218. a 219. bodě odvodněného sporného rozhodnutí uvedla, že nemá dostatečné důkazy, aby mohla zaujmout stanovisko k otázce, zda uvedená prohlášení sama o sobě představují státní podporu.

75 Konečně z článku 1 sporného rozhodnutí vyplývá, že se omezuje na kvalifikování akcionářské příjmy jako státní podpory neslučitelné se společným trhem a že prohlášení učiněná od července 2002 zmiňuje pouze v tom smyslu, že tvoří kontext konstatované podpory.

76 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že sporné rozhodnutí nezaujímá stanovisko ke stížnosti společnosti Bouygues, zejména k jejich tvrzení, že prohlášení učiněná od července 2002 sama o sobě představovala státní podporu.

77 Z toho vyplývá, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodech 128 a 131 napadeného rozsudku rozhodl, že článek 1 sporného rozhodnutí zahrnuje odmítnutí Komise kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory. Nezaujetí stanoviska Komise ke kvalifikaci těchto prohlášení jako takových za státní podpory po stížnosti společnosti Bouygues totiž nemůže být samo o sobě posuzováno jako rozhodnutí, jímž se zamítají tvrzení stěžovatele.

78 Tribunál tak posuzoval otázky, ke kterým se Komise ještě nevyslovila, a zamínil rzná stadia správních a soudních řízení, což je v rozporu se systémem rozložení pravomocí mezi Komisí a Soudní dvůr a s prostředky nápravy zakotvenými Smlouvou o FEU, jakož i s požadavky na řádný výkon spravedlnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. listopadu 1981, IBM v. Komise, 60/81, Recueil, s. 2639, bod 20).

79 První důvod kasačního opravného prostředku týkající se nesprávných právních posouzení, jichž se měl Tribunál dopustit ve svém posouzení legality údajného odmítnutí Komise kvalifikovat prohlášení učiněná od července 2002 jako státní podpory, je tudíž bezpředmětný.

K první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Bouygues a první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku Komise, vycházejícím z nesprávných právních posouzení týkajících se kvalifikování oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrhu akcionářské příjmy posuzovaných společně jako státních podpor

Argumentace ústnic řízení

80 Zprvé společnosti Bouygues a Komise tvrdí, že Tribunál pro účely konstatování existence státní podpory nesprávně vyžadoval spojitost, úzkou vazbu, rovnocennost a shodu mezi označenou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků. Z judikatury totiž vyplývá, že uvedená vazba může být nepřímá a že se takováto rovnocennost nebo shoda nevyžaduje.

81 Z druhé mají za to, že zprva, jakým Tribunál tuto vazbu pojal, odporuje zásadě, podle níž čl. 107 odst. 1 SFEU nerozlišuje podle přímé nebo cíle státních zásahů, ale vymezuje je podle jejich účinků. Podle společnosti Bouygues musí být v případě série opatření spadajících do jediné strategie zásahu ve prospěch podniku, jako je tomu v projednávaném případě, spojitost mezi výhodou a použitím státních prostředků hodnocena celkově s ohledem na zásah státu v jeho celistvosti a souvislosti.

82 Komise uvádí, že mezi sebou úzce propojená opatření, jež by posuzována jednotlivě mohla uniknout kontrole státních podpor, ačkoli významně narušují hospodářskou soutěž, musejí být posuzována společně. Podle ní tak akcionářská práva, posuzovaná v kontextu tvořeném prohlášeními učiněnými od července 2002, představuje státní podporu.

83 FT a Francouzská republika v první řadě tvrdí, že pojem „státní podpora“ vyžaduje dostatečně úzkou spojitost mezi zvýhodněným podnikem a finanční zátěží pro stát. Uvádí, že podle judikatury finanční zatížení zisků podniku omezující daňové příjmy státu nezahrnuje takovou spojitost, zatímco v případě, že se stát vzdá daňových příjmů, jež by jinak získal, je taková spojitost dána, je-li určitým podnikem udělena nepřímá výhoda.

84 Francouzská republika má navíc za to, že by závazek poskytnutí státních prostředků měl být zdrojem, nikoli důsledkem podpory. Komise tedy tuto logiku obrátila.

85 Spolková republika Německo dodává, že se tato věc týká „vedlejších účinků“ prohlášení učiněných od července 2002, jež nemohou představovat zátěž pro státní rozpočet. Pokud navíc výhoda, jež nepředstavuje zátěž pro státní rozpočet, může narušovat hospodářskou soutěž, neznamená to, že takovéto opatření podléhá kontrole státních podpor. Komise a společně s Bouygues upřednostovaný extenzivní výklad kritéria závazku poskytnutí státních prostředků by totiž podřídil kontrole státních podpor celou řadu prohlášení, jako byla prohlášení členských států během finanční krize roku 2008.

86 Dále podle FT a Francouzské republiky Tribunál nevyžadoval, aby výhoda odpovídala výši státem vynaložených prostředků. Vyžadoval pouze souvztažnost mezi výhodou a finančním zatížením státního rozpočtu v tom smyslu, že výhoda musí z tohoto zatížení vyplývat. Připustil také, že závazek poskytnutí státních prostředků může vyplývat z dostatečně konkrétního ekonomického rizika zatížení státního rozpočtu, ale správně se zabýval existencí právních povinností.

87 FT konečně tvrdí, že zásada, podle níž čl. 107 odst. 1 SFEU vymezuje státní zásahy podle jejich účinků, nezbavuje Komisi povinnosti přezkoumat určitou výhodu, kterou podnik obdržel, a zkoumat, zda plyne ze státních prostředků. Komise tak nemůže na základě celkového zkoumání spojovat s prohlášeními učiněnými od července 2002 potenciální použití státních prostředků, k němuž došlo na základě jiného pozdějšího opatření, tj. zaslání návrhu akcionářské práva.

88 Kromě toho Francouzská republika uvádí, že Tribunál v bodech 301 až 310 napadeného rozsudku provedl celkový rozbor prohlášení učiněných od července 2002 a návrhu akcionářské práva, a má za to, že správně konstatoval neexistenci spojitosti mezi zjištěnými výhodami a

závazkem poskytnutí státních prostředků.

Závěry Soudního dvora

89 Společnosti Bouygues a Komise v podstatě Tribunálu vytýkají, že se dopustil nesprávného právního posouzení, když za účelem konstatování existence státní podpory požadoval úzkou spojitost mezi výhodou, jež musela být určena odděleně pro oznámení ze dne 4. prosince 2002 a pro návrh akcionářské půjčky, a rovnocenným závazkem poskytnutí státních prostředků odpovídajícím jedné nebo druhé takto určené výhodě na straně druhé.

90 V bodech 40 a 41 tohoto rozsudku bylo uvedeno, že Tribunál rozhodl, že poskytnutí výhody FT bylo prokázáno v případě oznámení ze dne 4. prosince 2002, ale že dodatečná a individuální výhoda plynoucí z nabídky akcionářské půjčky prokázána nebyla.

91 V bodě 262 napadeného rozsudku Tribunál uvádí, že z judikatury vyplývá, že takto zjištěná výhoda „musí pocházet z převodu státních prostředků“ a že „[p]ředpokladem [tohoto] požadavku spojitosti mezi zjištěnou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků v zásadě je, aby uvedená výhoda úzce souvisela s odpovídajícím závazkem zatěžujícím státní rozpočet nebo se vznikem, na základě právních závazků, které přijal stát, dostatečně konkrétního hospodářského rizika pro tento rozpočet“.

92 V bodech 293 až 298 napadeného rozsudku Tribunál individuálně posoudil oznámení ze dne 4. prosince 2002. Zejména v bodech 293 až 295 tohoto rozsudku shledal, že mu nepřísluší ověřovat, zda toto oznámení s sebou nese převod státních prostředků, jelikož ani Komise ani společnost Bouygues takovýto argument nevznesly a nepředložily relevantní a prokazné informace.

93 V bodě 296 napadeného rozsudku Tribunál dodal, že „[k]aždopádně může převod státních prostředků vyplývající z [uvedeného] oznámení [...] odpovídat pouze výhodě spočívající ve zde výslovně zmíněném otevření úverové linky ve výši 9 miliard eur“ a že „je tato výhoda odlišná od výhody vyplývající z prohlášení od [měsíce] července 2002, jak je uvedena“ ve sporném rozhodnutí.

94 V bodě 297 napadeného rozsudku Tribunál uvedl, že „požadavek spojitosti mezi zjištěnou výhodou a převodem státních prostředků předpokládá, že tato výhoda odpovídá rovnocennému závazku zatěžujícímu státní rozpočet [...]. V projednávané věci však tomu tak není, pokud jde o vztah mezi výhodou [...] vyplývající [...] z prohlášení od [měsíce] července 2002 [a] údajným převodem veřejných prostředků, který spočívá v otevření úverové linky ve výši 9 miliard eur, jak s ním bylo počítáno v oznámení ze dne 4. prosince 2002“.

95 Pokud jde o návrh akcionářské půjčky, Tribunál v bodě 299 napadeného rozsudku dospěl k závěru, že Komise dostatečně neprokázala z ní plynoucí výhodu, a tím spíše není možné, aby Tribunál konstatoval převod státních prostředků, který by byl s touto výhodou spojen.

96 Konečně k tomu, že Komise založila své konstatování existence státní podpory na celkovém zkoumání prohlášení učiněných od července 2002 společně s návrhem akcionářské půjčky, rozhodl Tribunál v bodě 307 napadeného rozsudku, že se Komise nemůže „zprostit [...] své povinnosti určit konkrétní výhodu, která obsahuje odpovídající převod státních prostředků“, a v bodě 309 – přestože Komise byla oprávněna zohlednit všechny události, které předcházely oznámení ze dne 4. prosince 2002, aby mohla shledat výhodu spočívající v obnovení důvěry finančních trhů a zlepšení podmínek refinancování FT – že tato výhoda „nemá za následek odpovídající snížení státního rozpočtu nebo dostatečně konkrétní hospodářské riziko výdajů zatěžujících tento rozpočet. Tato výhoda je zvláště odlišná od výhody, kterou může zahrnovat

návrh akcionářské pŕjky [...] a kterou [sporné] rozhodnutí dostateŕnŕ neprokázalo“.

97 Z toho vyplývá, že Tribunál usoudil, že Komise byla povinna zkoumat u každého zásahu státu samostatnŕ, zda poskytoval ze státních prostŕedkŕ konkrétní výhodu. Dále shledal, že podmínku týkající se financování ze státních prostŕedkŕ ve smyslu ŕl. 107 odst. 1 SFEU splŕovalo pouze snížení státního rozpoŕtu nebo dostateŕnŕ konkrétní hospodářské riziko výdajŕ zatŕžujících tento rozpoŕet úzce spojené s takto zjištŕnou výhodou a jí odpovídající.

98 V tomto ohledu je tŕeba nejprve uvést, že podle ŕl. 107 odst. 1 SFEU podpory poskytované v jakékoli formŕ státem nebo ze státních prostŕedkŕ, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutŕž tím, že zvýhodŕují urŕité podniky nebo urŕitá odvŕtví výroby, jsou, pokud ovlivŕují obchod mezi ŕlenskými státy, nesluŕitelné s vnitŕním trhem, nestanoví-li Smlouvy jinak.

99 Proto pouze výhody poskytované pŕímo nebo nepŕímo ze státních prostŕedkŕ nebo výhody, které pro stát pŕedstavují dodateŕnou zátŕž, mohou být považovány za podpory ve smyslu ŕl. 107 odst. 1 SFEU. Ze samotného znŕní tohoto ustanovení a z procesních pravidel zavedených ŕlánkem 108 SFEU totiž vyplývá, že výhody poskytované jiným zpŕsobem než ze státních prostŕedkŕ nespadají do pŕsobnosti pŕedmŕtných ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. bŕezna 1993, Sloman Neptun, C-72/91 a C-73/91, Recueil, s. I-887, bod 19; ze dne 1. prosince 1998, Ecotrade, C-200/97, Recueil, s. I-7907, bod 35, jakož i ze dne 13. bŕezna 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 58).

100 Je tŕeba uvést, že podle ustálené judikatury není nezbytné ve všech pŕípadech zjištŕovat, zda byl proveden pŕevod státních prostŕedkŕ, aby výhoda poskytnutá jednomu nebo nŕkolika podnikŕm mohla být považována za státní podporu ve smyslu ŕl. 107 odst. 1 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 15. bŕezna 1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Recueil, s. I-877, bod 14; ze dne 19. kvŕtna 1999, Itálie v. Komise, C-6/97, Recueil, s. I-2981, bod 16, a ze dne 16. kvŕtna 2002, Francie v. Komise, C-482/99, Recueil, s. I-4397, bod 36).

101 Za podpory jsou tak zejména považovány rŕzné formy opatŕení, které snižují náklady, jež obvykle zatŕžují rozpoŕet podniku, a které aniž jsou dotacemi v užším slova smyslu, mají tutéž povahu a stejné úŕinky (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Banco Exterior de España, bod 13, a rozsudky ze dne 17. ŕervna 1999, Belgie v. Komise, C-75/97, Recueil, s. I-3671, bod 23, a ze dne 19. záŕí 2000, Nŕmecko v. Komise, C-156/98, Recueil, s. I-6857, bod 25).

102 Podle ustálené judikatury totiž ŕl. 107 odst. 1 SFEU definuje státní zásahy podle jejich úŕinky (rozsudek ze dne 5. ŕervna 2012, Komise v. EDF, C-124/10 P, bod 77, jakož i citovaná judikatura).

103 Vzhledem k tomu, že státní zásahy nabývají rŕzných forem a musejí být posuzovány podle svých úŕinky, nelze vylouŕit, že bude tŕeba pro úŕely uplatŕní ŕl. 107 odst. 1 SFEU nahlízet na nŕkolik po sobŕ jdoucích zásahŕ státu jako na jediný zásah, jak správnŕ uvádŕjí spoleŕnosti Bouygues a Komise.

104 Tak tomu mŕže být zejména tehdy, když po sobŕ jdoucí zásahy vykazují zejména z hlediska jejich ŕasového rozvržení, jejich cíle a situace podniku v době tŕchto zásahŕ natolik úzké vazby, že je nemožné je od sebe oddŕlit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. dubna 1980, Komise v. Itálie, 72/79, Recueil, s. 1411, bod 24).

105 Z toho vyplývá, že mŕl-li Tribunál za to, že je nezbytné zjistit snížení státního rozpoŕtu nebo dostateŕnŕ konkrétní hospodářské riziko výdajŕ zatŕžujících tento rozpoŕet, které jsou úzce spojeny a odpovídají konkrétní výhodŕ vyplývající buŕ z oznámení ze dne 4. prosince 2002, nebo z návrhu akcionářské pŕjky, nebo která jsou protiváhou této výhody, dopustil se nesprávného

právního posouzení, neboť uplatnil kritérium, které bylo s to od samého počátku vyloužit, aby na tyto státní zásahy mohlo být v závislosti na vazbách mezi nimi a jejich účincích nahlíženo jako na jediný zásah.

106 Dále je třeba uvést, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zásah státu, který zároveň může zvýhodnit dotčené podniky ve srovnání s ostatními podniky a vyvolat dostatečně konkrétní riziko budoucí dodatečné zátěže pro stát, může zatěžovat prostředky státu (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Ecotrade, bod 41).

107 Soudní dvůr měl především příležitost upřesnit, že výhody poskytované ve formě státní záruky mohou zahrnovat dodatečnou zátěž pro stát (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Ecotrade, bod 43, a rozsudek ze dne 8. prosince 2011, Residex Capital IV, C-275/10, Sb. rozh. s. I-13043, body 39 až 42).

108 Soudní dvůr již navíc rozhodl, že jelikož je z ekonomického hlediska změna tržních podmínek, z níž zvýhodnění nepřímo udělené některým podnikem vyplývá, výsledkem ztráty příjmů na straně orgánu veřejné moci, nemá ani mezitímní přijetí nezávislého rozhodnutí investora za následek přerušení vazby mezi uvedenou ztrátou příjmů a zvýhodněním, z něhož mají dotčené podniky prospěch (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Německo v. Komise, body 25 až 28).

109 Proto pro účely zjištění existence státní podpory musí Komise prokázat dostatečně přímou vazbu mezi příjemci poskytnuté výhody a snížením státního rozpočtu nebo dostatečně konkrétním hospodářským rizikem výdajů zatěžujících tento rozpočet (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. září 2011, Komise v. Nizozemsko, C-279/08 P, Sb. rozh. s. I-7671, bod 111).

110 Naopak v rozporu s tím, co shledal Tribunál, není nezbytné, aby takovéto snížení nebo riziko odpovídalo nebo bylo rovnocenné uvedenému zvýhodnění či tato měla za protiváhu takovéto snížení nebo takovéto riziko či byla stejné povahy jako závazek poskytnutí státních prostředků, z něhož vyplývá.

111 Z toho vyplývá, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení jak ve svém přezkumu označení zásahu státu Komisí jako zásahu poskytujícího státní podporu, tak ve zkoumání vazeb mezi zjištěnou výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků zjištěným Komisí.

112 Konečně toto zjištění není zpochybněno tvrzením Francouzské republiky, podle něhož Tribunál v bodech 301 až 310 napadeného rozsudku přistoupil k celkovému zkoumání vazby mezi výhodou a závazkem poskytnutí státních prostředků. Zejména ze shrnutí obsaženého v bodě 96 tohoto rozsudku totiž vyplývá, že Tribunál provedl toto zkoumání pouze podle nesprávných kritérií určených v bodech 105 a 110 tohoto rozsudku.

113 Vzhledem k tomu, že jsou nesprávná právní posouzení, jichž se Tribunál dopustil, takové povahy, že narušují odvodnění, na základě něhož byl v bodě 310 napadeného rozsudku učiněn závěr, že Komise nesprávně vyložila pojem „státní podpora“, je třeba vyhovět první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku společností Bouygues a první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku Komise.

114 Za těchto podmínek je třeba zrušit napadený rozsudek v rozsahu, v němž jím byl zrušen článek 1 sporného rozhodnutí a shledáno, že již není třeba rozhodovat o návrzích na zrušení článku 2 tohoto rozhodnutí, aniž je nezbytné zabývat se ostatními důvody kasačních opravných prostředků.

K žalob? p?ed Tribunálem

115 Podle ?l. 61 prvního pododstavce statutu Soudního dvora Evropské unie m?že Soudní dv?r v p?ípad?, že zruší rozhodnutí Tribunálu, sám vydat kone?né rozhodnutí ve v?ci, pokud to soudní ?ízení dovoluje.

116 V projednávaném p?ípad? má Soudní dv?r všechny nezbytné podklady, aby mohl vydat kone?né rozhodnutí pokud jde jednak o návrh na zrušení ?lánku 1 sporného rozhodnutí v rozsahu, v n?mž se týká odmítnutí Komise kvalifikovat prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002 jako státní podpory, ve v?ci T-450/04, a jednak o druhou ?ást druhého d?vodu a t?etí d?vod, jež byly vzneseny Francouzskou republikou a FT na podporu jejich žalob ve v?cech T-425/04 a T-444/04, v rozsahu, v n?mž tato ?ást a tento d?vod sm??ují proti zjišt?ní existence výhody poskytnuté FT francouzským státem, které bylo provedeno ve sporném rozhodnutí.

K návrhu na zrušení ?lánku 1 sporného rozhodnutí ve v?ci T-450/04

117 Z bod? 70 až 79 tohoto rozsudku vyplývá, že sporné rozhodnutí nezaujímá stanovisko ke stížnosti společnosti Bouygues stran jejich tvrzení, že prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002 p?edstavovala sama o sob? státní podpory.

118 Žalobní d?vody zn?jící na zrušení ?lánku 1 sporného rozhodnutí, pokud jde o odmítnutí Komise kvalifikovat prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002 jako státní podpory, jsou tedy irelevantní.

Ke druhé ?ásti druhého žalobního d?vodu a t?etímu žalobnímu d?vodu, vzneseným Francouzskou republikou a FT v rozsahu, v n?mž tato ?ást a tento d?vod sm??ují proti zjišt?ní, obsaženém ve sporném rozhodnutí, existence výhody poskytnuté FT francouzským státem

Argumentace ú?astnic ?ízení

119 V druhé ?ásti druhého d?vodu jejich žalob Francouzská republika a FT tvrdí, že Komise dosp?la nesprávn? k záv?ru o existenci státní podpory na základ? dvou odlišných skute?ností, tj. jednak prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002, jednak zásah? francouzského státu v m?síci prosinci 2002. K t?mto událostem došlo v r?znou dobu a nelze je považovat za jediné opat?ení. Komise sama uznala, že samostatn? by žádná z t?chto událostí k od?vodn?ní tohoto záv?ru nesta?ila.

120 Ve t?etím žalobním d?vodu Francouzská republika a FT zejména tvrdí, že sporné rozhodnutí vychází ze zjevn? nesprávného posouzení, jichž se Komise dopustila, když m?la za to, že prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002 mohla na trzích vyvolat o?ekávání jakožto závazek francouzského státu a že m?la vliv na situaci trh? v m?síci prosinci 2002. FT krom? toho tvrdí, že úvahy Komise, podle kterých mu návrh akcioná?ské p?j?ky p?iznává výhodu, která nedodrží kritérium obz?etného soukromého investora, jsou rovn?ž stíženy zjevn? nesprávným posouzením.

121 Francouzská republika a FT tudíž uvád?jí, že p?i prohlášení ze dne 12. ?ervence 2002 nebyla povaha opat?ení, jež m?la být p?ijata ve prosp?ch FT, stanovena a nebylo p?ijato žádné rozhodnutí o investici, které by mohlo být kvalifikováno jako pevný závazek francouzského státu. Toto obecné, podmíné?né a právn? nezávazné prohlášení nelze kvalifikovat jako jasný, p?esný a kone?ný závazek francouzského státu.

122 Dále Francouzská republika a FT zpochyb?ují, že by prohlášení u?in?ná od ?ervence 2002 m?la dopad na o?ekávání ú?astník? na trhu v m?síci prosinci 2002 a že by vedla k neobvyklému a

nezanedbatelnému zvýšení hodnoty akcií a obligací FT. Závěry zprávy ze dne 28. dubna 2004 jsou založeny zejména na nevhodné metodě analýzy a nepostačují k prokázání jak existence značně neobvyklého vývoje ceny akcií FT v měsíci červenci 2002, tak existence příčinné souvislosti mezi prohlášením ze dne 12. července 2002 a takovým vývojem.

123 Francouzská republika a FT v tomto ohledu uvádí, že tato zpráva odkazovala pouze na údajné úinky prohlášení ze dne 12. července 2002 na trhy v měsíci červenci 2002. Navíc nemohla zkoumat předpokládané úinky prohlášení ze dne 12. července 2002 na situaci trhů v měsíci prosinci 2002 vzhledem k nemožnosti je odlišit od jiných událostí, k nimž došlo mezi měsícem červencem a měsícem prosincem 2002, jako byla dobrá výkonnost, provozní perspektivy FT v druhém pololetí 2002, vyřešení situace společnosti Mobilcom, jmenování nového předsedy představenstva a generálního ředitele a předložení návrhu na dosažení rovnováhy.

124 Konečně FT uvádí, že Komise uznala, že návrh akcionářské půjčky jako takový neposkytoval FT výhodu, jelikož tento návrh nepřijala, a tvrdí, že bylo vyloučeno, že by trh mohl tento návrh vnímat jakožto závazek francouzského státu, který jde nad rámec jeho budoucí úasti na zvyšování kapitálu, přičemž byl tento návrh striktně omezen na částku 9 miliard eur a na dobu trvání 18 měsíců. Pozitivní reakce trhů měla svůj původ hlavně ve jmenování nového předsedy představenstva a generálního ředitele FT a v plánu na zlepšení jejich provozních perspektiv.

Závěry Soudního dvora

125 Svou argumentací Francouzská republika a FT v podstatě tvrdí, že Komise pochybila, když se domnívala, že různé zásahy francouzského státu mezi 12. červencem 2002 a 20. prosincem 2002 představovaly jediný zásah, že prohlášení ze dne 12. července 2002 zahrnovalo závazek francouzského státu, že prohlášení učiněná od července 2002 měla dopad na očekávání účastníků na trhu v měsíci prosinci 2002 a že návrh akcionářské půjčky poskytl FT výhodu.

126 V tomto ohledu je nejprve třeba uvést, že zejména z bodů 188 a 189 odvodněn sporného rozhodnutí vyplývá, že Komise své zjištění existence státní podpory nezaložila na závazku, který by francouzský stát přijal prohlášením z 12. července 2002.

127 Dále z bodu 194 sporného rozhodnutí vyplývá, že Komise měla za to, že návrh „akcionářsk[é] půjčk[y] (kter[ý] vytváří předjímání úasti státu v rekapitalizaci podniku) poskytuje výhodu [...] FT, neboť mu umožní navýšit jeho finanční prostředky a uklidnit trh ohledně jeho schopnosti zaplatit [splacené závazky]“. Dále dodala, že, aťkoli tento návrh nebyl FT přijat, „pravděpodobnost daná trhu o existenci této půjčky může poskytnout FT výhodu, neboť trh uvážil, že finanční situace [FT] je pevnější“.

128 V 196. bodě odvodněn sporného rozhodnutí Komise ve svém rozboru závazku poskytnutí státních prostředků dodala, „že dodatkové potenciální náklady ke státním prostředkům byly vytvořeny oznámením o poskytnutí akcionářské půjčky, spojené s realizací podmínek, předcházejících tomuto poskytnutí [...], pravděpodobností dané trhu, že tato půjčka byla skutečně poskytnuta [...] a nakonec zasláním parafované a podepsané [smlouvy o akcionářské půjčce] ze strany ERAP FT“.

129 Z toho vyplývá, že Komise usoudila, že z oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrhu akcionářské půjčky posuzovaných společně plynula výhoda zahrnující závazek poskytnutí státních prostředků ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.

130 V tomto kontextu, pokud mají Francouzská republika a FT za to, že při společném zkoumání oznámení ze dne 4. prosince 2002 a návrhu akcionářské půjčky Komise pochybila, je třeba konstatovat, jak bylo uvedeno v bodech 111 a 112 tohoto rozsudku, že státní zásahy mohou

nabývat různých forem, a tedy musejí být posuzovány podle svých účinků. Proto nelze bez dalšího vyloužit, že bude třeba nahlížet na několik po sobě jdoucích zásahů státu jako na jediný zásah, zejména vykazují-li takovéto zásahy zvlášť z hlediska časového rozvržení, cíle a situace podniku natolik úzké vazby, že je nemožné je od sebe oddělit.

131 Je zjevné, že oznámení ze dne 4. prosince 2002 nelze oddělovat od akcionářské půjčky nabídnuté v podobě půjčky ve výši 9 miliard eur, kterou uvedené oznámení výslovně uvádí. Je třeba v tomto ohledu dodat, že oznámení ze dne 4. prosince 2002 bylo učiněno téhož dne jako oznámení akcionářské půjčky Komisi.

132 Komise navíc správně usoudila, že akcionářská půjčka oznámená dne 4. prosince 2002 poskytla FT výhodu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.

133 V první řadě z 212. bodu odvodnění sporného rozhodnutí vyplývá, jak bylo připomenuto v bodech 4, 6, 10 a 15 tohoto rozsudku, že v průběhu období od března do července 2002 Moody's a S & P snížily rating dobropisů FT na poslední stupeň kategorie jistá investice s negativním výhledem a uvedly, že tato skupina byla zachována pouze vzhledem ke zprávám francouzského státu ohledně FT.

134 Dále z informací citovaných v poznámkách pod čarou 112 a 116 sporného rozhodnutí vyplývá, že nejpozději od 9. prosince 2002 mohly mít trhy za to, že zásah francouzského státu zmíněný v bodě 132 tohoto rozsudku zajistil likviditu FT s ohledem na jeho dluhy pro nadcházejících 12 měsíců.

135 Konečně z bodů 14 a 17 tohoto rozsudku vyplývá, že dne 11. a 12. prosince 2002 FT zahájila dvě po sobě jdoucí emise obligací na celkovou částku 2,9 miliardy eur, dne 15. ledna 2003 uskutečnila půjčku ve formě obligační půjčky na celkovou částku 5,5 miliard eur a dne 10. února 2003 obnovila FT část syndikovaného úvěru, která se stávala splatnou, ve výši 15 miliard eur.

136 Z výše uvedeného vyplývá, jak správně Komise uvedla v 194. bodě odvodnění sporného rozhodnutí, že akcionářská půjčka představuje výhodu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, neboť umožnila FT „navýšit jeho finanční prostředky a uklidnit trh ohledně jeho schopnosti zaplatit [splatné závazky]“.

137 Pokud jde o podmínku týkající se závazku poskytnutí státních prostředků, rovněž uvedenou v čl. 107 odst. 1 SFEU, je třeba konstatovat, že se akcionářská půjčka vztahuje k otevření úvěrové linky ve výši 9 miliard eur. Ať je jistě pravda, že společnost FT nepodepsala smlouvu o akcionářské půjčce, jež jí byla zaslána, uvedený příjemce mohl, jak správně konstatuje Komise v 196. bodě odvodnění sporného rozhodnutí, přiložit svůj podpis kdykoliv, a takto si držel právo bezprostředně obdržet převod celkové částky 9 miliard eur.

138 Komise navíc v poznámce pod čarou 116 sporného rozhodnutí uvedla, že od 5. prosince 2002 FT v prezentaci investorům popsal „úvěrovou linku“ francouzského státu jako bezprostředně využitelnou, že téhož dne S & P oznámila, že francouzský stát bezprostředně směřoval k poskytnutí půjčky akcionářce, že bylo Commission des Finances de l'Assemblée nationale française (Finanční výbor francouzského Národního shromáždění) hlášeno, že akcionářská půjčka byla od nynějška FT dána k dispozici a že Moody's dne 9. prosince 2002 oznámila, že bylo potvrzeno, že „úvěrová linka 9 miliard eur již byla zavedena“.

139 S ohledem jednak na dodatečné potenciální náklady na státní prostředky ve výši 9 miliard eur a dále na judikaturu citovanou v bodě 107 tohoto rozsudku, Komise správně shledala, že výhoda, jež je uvedena v bodě 132 tohoto rozsudku, byla poskytnuta ze státních prostředků ve

smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.

K ostatním aspektům druhé části druhého žalobního důvodu a třetího žalobního důvodu, vzneseným Francouzskou republikou a FT a k ostatním žalobním důvodům vzneseným Francouzskou republikou a FT

140 Je třeba konstatovat, že pokud jde o druhý a třetí žalobní důvod uplatňovaný Francouzskou republikou a FT, spor není ve stavu, v němž by o něm soudní řízení dovolovalo rozhodnout, jelikož tyto žalobní důvody směřují proti uplatnění kritéria omezitelného soukromého investora Komisí.

141 Je tomu tak i pokud jde o první žalobní důvod Francouzské republiky a FT, vycházející z porušení podstatných formálních náležitostí a práva na obhajobu, a čtvrtý žalobní důvod Francouzské republiky, vycházející z nedostatku odvodnění, a tedy i pokud jde o návrh společností Bouygues a AFORS Télécom na zrušení článku 2 sporného rozhodnutí.

142 Proto je třeba vrátit věci T-425/04, T-444/04 a T-450/04 Tribunálu, aby rozhodl o uvedených částech a uvedených žalobních důvodech a vznesených argumentech, jakož i o předloženém návrhu, o němž Soudní dvůr nerozhodl.

K nákladům řízení

143 Vzhledem k tomu, že se věci vrací zpět Tribunálu, je třeba rozhodnout o nákladech řízení později.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 21. května 2010, Francie a další v. Komise (T-425/04, T-444/04, T-450/04 a T-456/04) se zrušuje.**
- 2) **Věci T-425/04, T-444/04 a T-450/04 se vrací zpět Tribunálu Evropské unie, aby rozhodl o vznesených žalobních důvodech a předložených návrzích, o nichž Soudní dvůr nerozhodl.**
- 3) **O nákladech řízení bude rozhodnuto později.**

Podpisy.

* Jednací jazyk: francouzština.